

De zeven Deventer moordzaken

Lied van angst

ALMAR OTTEN

ARTNIE

De zeven Deventer moordzaken

Lied van angst

ALMAR OTTEN

ARTNIK

THROUGH THE LAST SIX YEARS I'VE LIVED THROUGH TERROR
AND IN THE DARKENED STREETS THE PAIN
OH HOW I LONG TO FIND SOME SOLACE
IN MY MIND I CURSE THE STRAIN

The Pogues, 1988

Uit: *Streets of Sorrow/Birmingham Six*
van het album *If I should fall from grace with God*

PROLOOG

'Fuckin' whistle player, move on, keep your fuckin' head down!' Tom Nolan drukt zijn hoofd in de natte klei en ziet vanuit een ooghoek hoe zijn commandant Pat Daly tekeer gaat. 'I'll kick your fuckin' head off. Move, move.'

Zijn wang schuurt over een scherpe steen, hij merkt niet dat bloed uit een wond stroomt, hij voelt eigenlijk helemaal niets meer. Met zijn laatste krachten duwt hij de kist met explosieven voor zich uit door de modder.

Niet in slaap vallen, niet nu! Zijn maat Liam kreeg gisteren van Daly zo'n harde trap tegen zijn scheenbeen dat hij dacht dat het gebroken was. Nog even volhouden, de ogen niet dichtdoen, nooit opgeven!

Flarden van herinneringen schieten door zijn hoofd. Het beeld dat blijft hangen is dat van het witte, rietgedekte huisje aan de weg van Tourmakeady naar Westport. Achter het kleine, ronde raampje zit zijn moeder. Ze is verdiept in haar breiwerk en kijkt niet op als hij over het modderige paadje langs het huis loopt, een weekentas in zijn hand. Hij vertrekt zonder een woord te zeggen en geeft haar geen kans om afscheid te nemen van haar enige zoon. Het afgelopen half jaar heeft hij zich daar vaak schuldig over gevoeld. Hij weet echter dat ze hem nooit had laten gaan als hij haar had verteld wat hij ging doen.

In zijn tas zat niet meer dan wat kleren, een bijbel en drie fluiten. Zonder fluiten had hij het de afgelopen maanden niet volgehouden. Hij dankt God elke dag dat hij zijn instrumenten nog heeft. Voor hetzelfde geld waren ze als een hoopje gesmolten metaal geëindigd in het haardvuur. Op de dag van hun aankomst sprak Pat Daly hen toe. Ze waren toegetroten tot het leger. Alle banden

met het verleden moesten daarom worden verbroken. Daly liet alle tien jongens de inhoud van hun tassen uitstallen op een lange houten tafel en droeg ze op alle persoonlijke voorwerpen op de smeulende turven te leggen. Zo gingen foto's van familieleden, zilveren beeldjes ter herinnering aan de eerste communie en lievelingsboeken verloren in de vlammen. Dat Tom Nolan zijn fluiten mocht houden dankte hij aan zijn ingeving om te vragen of hij er nog een laatste keer op mocht spelen alvorens ze in het vuur te gooien. Wat hij had gehoopt gebeurde. Negen jongens en Pat Daly luisterden ademloos naar zijn vertolking van *Four Green Fields*, het lied over de zonen die de strijd van hun vaders voortzetten. 'Good lad,' zei Pat Daly. Zijn fluiten bleven gespaard.

Weer schrikt Tom omdat hij zijn ogen had gesloten. Ergens in de verte hoort hij Pat Daly schreeuwen. Zijn stem klinkt nu niet meer zo hard als net.

'Move, move. Keep your head down.'

Versuft richt Tom zich op om te kijken waar hij zich bevindt en waar hij heen moet. Vanuit het niets is daar opeens de knal. Een snerpande pijn in zijn gezicht valt samen met het merkwaardige gevoel dat zijn hoofd van zijn romp wordt gescheiden.

2

DONDERDAG 5 DECEMBER 1985

Drie dagen later wordt Tom Nolan wakker. Het eerste wat hij voelt is een stekende pijn achter in zijn hoofd. Als hij zijn ogen opent ziet hij een zuster. Met een vinger op haar mond maakt ze hem duidelijk dat hij stil moet blijven liggen. Hij schrikt. Waarom hoort hij niets? Waarom praat de zuster niet tegen hem? Dan

hoort hij voetstappen op de gang en gaat de deur van zijn grauwwitte kamer open. Een zwartharige man met een scherp gezicht stapt de kamer binnen. Hij heeft een witte jas aan en tussen zijn lippen hangt een sigaret.

'Zo, je bent wakker geworden? Dat valt niet tegen. Voorlopig moet je zo stil mogelijk blijven liggen. Dat vermindert het risico op chronische hoofdpijn als gevolg van een verwaarloosde hersenschudding. Je hebt al kennis gemaakt met Clodagh, zie ik. Zij zal je de komende tijd verzorgen. Ze kan niet praten, maar ze verstaat je wel. Good luck!'

Tom probeert tevergeefs iets te zeggen. Met zijn rechterhand voelt hij voorzichtig aan zijn hoofd. Zijn vingers stoten niet op zijn huid, maar op stof. De zuster gaat naast hem staan en houdt zijn hand vast. Weer gebaart ze hem om stil te blijven liggen en glipt daarna de deur uit.

Verward probeert Tom te bedenken waar hij is. Zonder zijn hoofd te bewegen laat hij zijn blik rondgaan. Hij weet zeker dat hij deze kamer nog nooit heeft gezien. Hoe is hij hier terechtgekomen? Hoe lang ligt hij hier al? Hij sluit zijn ogen en concentreert zich op de pijn in zijn hoofd. Waar zit het precies? Aan de achterkant of toch meer bij zijn oor? Het lukt hem niet om de pijn precies te lokaliseren. Hij hoort dat de deur van zijn kamer open gaat en kijkt op. Clodagh komt binnen. Ze heeft een spiegel in haar hand en houdt die zo dat Tom zichzelf kan zien. Hij schrikt van de aanblik. Zijn hele hoofd, op zijn ogen en mond na, is in wit verband gewikkeld. Voorzichtig voelt hij met zijn vingertoppen of het klopt wat hij ziet. Behoedzaam legt hij zijn arm weer naast zich neer en ziet een slang die vanuit zijn onderarm naar een plastic zak loopt die gevuld is met een doorzichtige vloeistof.

Zijn ogen vallen dicht en hij probeert zich te herinneren hoe hij in deze kamer is beland. Langzaam doemt er vanuit de mist in zijn hoofd een beeld op. Het is een rotsblok waarachter hij ligt te wachten. Maar waarop? Hij heeft het koud en zijn kleren zitten onder de modder. Het regent onophoudelijk. Dan schreeuwt iemand wat,

waaruit Tom concludeert dat hij zijn plek moet verlaten en verder moet kruipen door het lange natte gras.

Haarscherp overziet hij nu het modderige terrein waar ze dagenlang in de stromende regen hebben rondgekropen. Steeds maar weer kregen ze dezelfde opdracht: breng de kist met explosieven van de ene kant van het terrein naar de andere. Al zijn spieren doen zeer en hij kan zijn ogen niet meer openhouden van vermoeidheid. Steeds weer schreeuwt Pat Daly dat ze door moeten gaan, of juist moeten blijven liggen. De aandrang om op te staan en weg te lopen wordt steeds sterker. Toch doet hij dat niet. Het gaat om het bloed van zijn vader. Het is zijn taak om ervoor te zorgen dat zijn vader niet voor niets is gestorven. Daarom heeft hij zich gemeld bij het leger. Nu moet hij volhouden. Hij moet de strijd voortzetten die zijn vader het leven heeft gekost.

Ondanks de pijn die zijn hoofd lijkt de splijten, twijfelt hij niet aan zijn missie. Al kan hij zich niet herinneren wat er is gebeurd en waarom hij hier in een ziekbed ligt, hij weet zeker dat hij door gaat. Zo gauw de hoofdpijn over is, meldt hij zich weer bij Pat Daly. Hij zal Pat laten zien dat hij een goed soldaat is en alles over heeft voor hun ideaal.

Eerste kerstdag brengt hij door in gezelschap van de zwijgende Clodagh, de arts Jim Finnerty en Liam, zijn maat die speciaal voor de gelegenheid het trainingskamp mocht verlaten. Van hen hoort hij wat er precies is gebeurd. Volgens Liam negeerde Tom drie keer achter elkaar de commando's van Daly. Toen Tom zich vervolgens oprichtte om rond te kijken, ging Daly door het lint. In een aanval van blinde razernij schopte hij Tom tegen de zijkant van zijn hoofd. Iedereen hoorde het gekraak van botten en vreesde het ergste. Een uur later werd Tom, die nog steeds buiten bewustzijn was, afgevoerd met een vrachtwagen. Jim Finnerty voegt daaraan toe dat de schade achteraf erg meeviel. Alleen Toms jukbeen was gebroken en hij had een flinke hersenschudding opgelopen. De arts verwacht dat Tom half januari hersteld is, al kan hij niet garanderen dat hij dan geheel verlost is van zijn hoofdpijn.

3

DONDERDAG 15 JANUARI 1986

Onder zijn voeten voelt Tom Nolan de dunne ijslaagjes breken die zich de afgelopen nacht hebben gevormd op de zompige veengrond. Geblinddoekt laat hij zich meevoeren. Hij moet oppassen dat hij niet uitglijdt of struikelt. Harde handen duwen hem in een auto die al wegrijdt voordat hij goed en wel zit. Hij valt om en een hand op zijn schouder belet hem zich op te richten. Zijn hoofd dreunt door het gebonk van de auto die met hoge snelheid over de onverharde weg rijdt. Het maakt hem niets uit. Hij weet dat hij wordt overgebracht naar één van de belangrijkste centra van de pira, de Provisional Irish Republican Army. Daar zal blijken of hij daarvan lid zal worden.

Na minder dan een uur stopt de auto. Als ze nu op de plaats van bestemming zijn aangekomen, heeft de reis korter geduurd dan Tom had verwacht. Omdat zijn gevoel hem zegt dat ze noordwaarts zijn gereden, moeten ze ergens in County Mayo, of misschien Sligo zijn en niet, zoals hij had gedacht, in Donegal. Hij komt er waarschijnlijk nooit achter. Niemand weet waar het hoofdkwartier van hun leger zich bevindt, alleen de hoogste leiders.

Iemand trekt Tom aan zijn arm, zegt hem dat hij de auto moet verlaten en met zijn handen van de blinddoek moet afblijven. Tot zijn verrassing wordt hij een andere auto ingeduwd, die meteen met hoge snelheid wegrijdt. De man achter het stuur gebiedt hem plat op de bank te gaan liggen. Nog steeds heeft Tom het gevoel dat ze naar het noorden rijden. Langer dan de eerste etappe jakeren ze over slechte wegen. Nu weet Tom wel zeker dat ze ergens in County Donegal zijn, wat ook de meest voor de hand liggende regio is voor het hoofdkwartier: verlaten, heuvelachtig en dichtbij Noord-Ierland.

Tom hoort dat de auto tot stilstand komt in een afgesloten ruimte. Autodeuren gaan open en achter hem worden andere deuren

dichtgeslagen. Een man, waarschijnlijk de chauffeur, komt naast hem zitten op de achterbank en frunnikt wat aan de touwtjes waarmee de kap die over zijn hoofd zit is vastgebonden. Tot zijn verbazing ziet hij bijna niets als de kap is verwijderd. De man stapt weer uit en houdt de deur voor hem open. Tom volgt hem door een donkere ruimte en concludeert dat het inderdaad de chauffeur is. Hij schrikt als opeens een aantal TL-lampen beginnen te knip-pen en daarna een fel licht uitstralen. Links in de hoek van de ruimte staat een dikke man met een kaal hoofd bij een deur. Met een knikje voor de chauffeur en een onderzoekende blik naar Tom houdt hij de deur open.

De kamer die ze betreden heeft geen ramen. In het midden staat een grote door houtworm aangevreten tafel. Boven de tafel hangt een enkel peertje van niet meer dan vijftwintig watt. Aan de lange zijde van de tafel zitten twee mannen naast elkaar.

‘Tom Nolan,’ zegt de man met zwart haar en donkere ogen. Tom durft hem niet aan te kijken en mompelt bevestigend.

‘We hebben gehoord wat er is gebeurd,’ zegt de andere man met korte rode haren en een volle baard. ‘Desondanks heeft Pat Daly gezegd dat je goed bent, en gemotiveerd. We hebben je hier laten komen om afspraken te maken. Voordat we dat doen, geven we je één keer de mogelijkheid om uit te stappen. Als je dat doet, brengen we je weg en hoor je nooit meer iets van ons.’

Beide mannen achter de tafel kijken Tom strak aan. Hij heeft geen tijd nodig om na te denken. Dat heeft hij de afgelopen maand genoeg gedaan.

‘Ik heb geen twijfel,’ antwoordt hij daarom.

‘Wij hadden niet anders verwacht,’ zegt de man met het zwarte haar. ‘Luister goed. Vanaf nu ben je soldaat in de Provisional Irish Republican Army. Dat betekent dat er geen weg terug is. Je zult mensen doden, je zult misschien zelf gedood worden. Op verraad staat de doodstraf. En dat geldt niet alleen voor jezelf. Als je ons verraadt breng je het leven van familieleden tot in de derde graad in gevaar. Vanaf nu doe je wat je door ons wordt opgedragen. Is dat duidelijk?’

Tom knikt. Dit is niet nieuw voor hem. Pat Daly heeft het hun talloze keren voorgehouden, vooral na afloop van loodzware oefeningen. Drie van de acht jongens zijn daarom voortijdig afgehaakt. Maar hij niet. Zelden heeft hij zich sterker gevoeld dan nu. Vanaf vandaag gaat het echt beginnen.

‘We hebben gehoord dat je goed bent op de fluit.’

Tom reageert niet.

‘Vanavond word je naar Armagh gebracht. Daar sta je onder commando van Darragh Jennings. Je bent naar Noord-Ierland gekomen om geld te verdienen als muzikant. Als fluitspeler mag je zo nu en dan meedoen met de band Gavin, waarmee je veel in Belfast speelt. Vragen?’

Tom schudt zijn hoofd, al heeft hij geen idee wat hij zich erbij moet voorstellen. De chauffeur die steeds in de hoek van de kamer heeft staan wachtten gebaart hem op te staan en de kamer te verlaten. Even later ligt Tom weer met een kap over zijn hoofd op de achterbank van de auto waarmee hij ook gekomen is. Eindelijk kan het beginnen, denkt hij opgelucht. Is het toeval dat hij naar Armagh wordt gebracht? Dat is namelijk de stad waar zijn vader door de Britse Special Air Service in een hinderlaag werd gelokt en door een sluipschutter werd doodgeschoten.